

**THE DEVELOPMENT OF LEGAL WORD UNITS IN ARMENIAN ACCORDING
TO GHAZAR PARPETSİ'S WORK "HISTORY OF ARMENIA"
(A SYNCHRONIC-DIACHRONIC ANALYSIS)**

SIRARPI KARAPETYAN

International Scientific Educational Center of NAS RA

Yerevan State University

PhD in Philological Sciences, Associate Professor

sirarpi.karapetyan@isec.am

sirarpikarapetyan@ysu.am

DOI: 10.54503/2579-2903-2023.2-108

Abstract

The lexical stock of any language as its constituent part immediately reflects changes in the social and scientific life of its speakers, i. e. it expresses the changes and evolution of the language itself over time. Every new phenomenon appearing in science, technology, social life, etc. gets its verbal expression at once, which enriches the vocabulary of the language, and legal language is no exception. In its turn, the emergence of new terms happens due to the continuous development and improvement of the vocabulary of the language. These newly coined terms often become established, rooted in the language just as ordinary words and, in this way, make its vocabulary richer.

The main source of the development of the Armenian language is its internal capabilities, word-formation and internal borrowings. One of the ways of language development is considered to be the so called «*internal borrowing* - ներքին լեզվաբանություն». All languages undergo various changes during their evolution under both internal and external factors. Words borrowed from other languages, which enter it mainly through literary works, translations, etc., are considered to be **external borrowings**, whereas the ones loaned from the earlier periods of the same language or its non-standard varieties are considered to be **internal borrowings**.

Internal borrowings from earlier periods of the same language can provide insight into the evolution of the language and how it has developed over time. The present article **aims** to investigate the development of **legal word units** in Armenian according to Ghazar Parpetsi's *History of Armenia* by analyzing these words and terms both from synchronic and diachronic points of view. For this aim, we have made use of Ghazar Parpetsi's concordance as a primary source for collecting legal words and terms.

Keywords and expressions. *lexical stock, internal borrowing, external borrowing, legal, generalization, specialization, polysemancy, (Old Armenian) Grabar, Contemporary Armenian, past participle, adjective.*

**ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՅԻՆ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ
ՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ՝ ԸՍՏ ՂԱԶԱՐ ՓԱՐՊԵՑՈՒ «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ» ԵՐԿԻ
(ՀԱՄԱԺԱՄԱՆԱԿՅԱՆ-ՏԱՐԱԺԱՄԱՆԱԿՅԱ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ)**

ՍԻՐԱՐՓԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի
գիտակրթական միջազգային կենտրոն,
Երևանի պետական համալսարան,
բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
sirarpi.karapetyan@isec.am
sirarpikarapetyan@ysu.am

Համառոտագիր

Ցանկացած լեզվի բառային կազմը՝ որպես դրա անբաժանելի մաս, ուղղակիորեն արտացոլում է լեզվակիրների հասարակական և գիտական կյանքում տեղի ունեցող փոփոխությունները: Այլ կերպ ասած՝ այն անմիջապես արտացոլում է լեզվի փոփոխությունը և զարգացումը: Գիտության, տեխնիկայի բնագավառում, հասարակական կյանքում ի հայտ եկած յուրաքանչյուր նոր երևույթ անմիջապես արտահայտվում է լեզվում՝ հարստացնելով դրա բառապաշարը: Իր հերթին նոր եզրույթների առաջացումը տեղի է ունենում լեզվի բառապաշարի մշտական փոփոխության և հարստացման եղանակով: Նորաստեղծ այս եզրույթները հաճախ արմատավորվում են լեզվում այնպես, ինչպես սովորական բառերը և դրանով իսկ հարստացնում այն:

Հայոց լեզվի զարգացման հիմնական աղբյուրը նրա ներքին կարողություններն են՝ բառակազմությունն ու ներքին փոխառությունները: Լեզվի զարգացման ներքին ուղիներից է այսպես կոչված «ներքին փոխառությունը»: Բոլոր լեզուներն իրենց զարգացման ընթացքում ենթարկվում են տարբեր փոփոխությունների ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին գործոնների ազդեցությամբ: Այլ լեզուներից փոխառված բառերը, որոնք մուտք են գործում հիմնականում գրական ստեղծագործությունների, թարգմանությունների և այլնի միջոցով, կոչվում են արտաքին փոխառություններ, մինչդեռ նույն լեզվի ավելի վաղ շրջաններից կամ նրա ոչ ստանդարտ տարատեսակներից փոխառված բառերը ներքին փոխառություններ են:

Սույն հոդվածը նպատակ ունի ուսումնասիրելու հայոց լեզվում իրավական եզրույթների զարգացումը Ղազար Փարպեցու «Պատմութիւն Հայոց»

աշխատության հիման վրա: Այդ նպատակով նշված աշխատության համա-
բարբառից առանձնացրել ենք իրավական իմաստ արտահայտող բառեր և
եզրույթներ՝ քննելով դրանք թե՛ համաժամանակյա և թե՛ տարաժամանակյա
տեսանկյուններից:

Բանալի բառեր և բառակապակցություններ. բառային ֆոնդ, ներքին
փոխառություն, արտաքին փոխառություն, իրավաբանական, ընդհանրացում,
մասնագիտացում, բազմիմաստություն, գրաբար, ժամանակակից հայերեն,
անցյալ դերբայ, ածական:

РАЗВИТИЕ ПРАВОВЫХ СЛОВ-ЕДИНИЦ В АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ ПО ТРУДАМ ГАЗАРА ПАРПЕЦИ "ИСТОРИЯ АРМЕНИИ" (СИНХРОННО- ДИАХРОНИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ)

СИРАРПИ КАРАПЕТЯН

Ереванский государственный университет
Международный научно-образовательный центр НАН РА

кандидат филологических наук, доцент

sirarpi.karapetyan@isec.am

sirarpikarapetyan@ysu.am

Аннотация

Лексический состав любого языка как его составная часть непосредственно отражает изменения, происходящие в общественной и научной жизни носителей данного языка. Каждое новое явление, появляющееся в науке, технике, общественной жизни и т. д., немедленно получает свое словесное выражение, что обогащает словарный запас определенного языка. В свою очередь, появление новых терминов происходит за счет постоянного изменения и обогащения словарного запаса языка. Эти новообразованные термины часто укореняются в языке так же, как и обычные слова, и тем самым обогащают его словарный запас.

Основным источником развития армянского языка являются его внутренние возможности, которые осуществляются посредством способов и средств словообразования и заимствований. Одним из внутренних способов развития языка считается так называемое «внутреннее заимствование». Все языки в процессе своего развития претерпевают различные изменения под воздействием как внешних, так и внутренних факторов. Слова, заимствованные из других языков, которые попадают в него главным образом через литературные произведения, переводы и т. д., называются внешними заимствованиями, тогда как слова, заимствованные из более ранних периодов того же языка или его нестандартных разновидностей, считаются внутренними заимствованиями.

В настоящей статье ставится задача исследовать развитие юридических терминов в армянском языке по материалам работы Газара Парпеци «История Армении». С этой целью мы собрали слова и термины, выражающие юридическое значение, из труда «История Армении» Газара Парпеци, проанализировав их с точки зрения синхронии и диахронии.

Ключевые слова и словосочетания: лексический состав, внутреннее заимствование, внешнее заимствование, юридическое, обобщение, специализация, многозначность, грабар (древнеармянский), современный армянский, причастие прошедшего времени, прилагательное.

Introduction

Borrowings can be made both from other languages and within the same language. Words transferred within the language are called "internal borrowings" by G. Jahoukyan [15; pp. 334-335]. Internal borrowings are also referred to as *domestic or native* borrowings.

In case of Contemporary Armenian, such borrowings can be taken from Grabar, Middle Armenian, dialects, folk language and Western Armenian. It should be noted that the vocabulary of Contemporary Armenian has, indeed, become significantly enriched with the internal loan-words. With this respect, Old Armenian plays a huge role in the formation of Contemporary Armenian terminology. A number of words that passed to Contemporary Armenian often did not have term-value in Old Armenian, whereas in Contemporary Armenian they already appear either only as a term, or both as a term and a word - comprising also other word-meanings. These can be professional terms: from journalistic, legal, art, craft, technical, financial, linguistic, medical, botanical, zoological and other spheres [9; pp. 108-11].

In general, each language passes from an old quality to a new one only when the elements related to its phonetic system, word stock and grammar are gradually accumulated and developed, gathered, starting to prevail over the elements of its old quality, word-stock, and grammar and to comprise the communicative function of the language [13; p. 83]. One of the most essential branches of Armenian terminology is the legal one the study of which is principal both from the practical and scientific points of view. As justly noted by R. Ishkhanyan, issues of terminology have received little attention in the scientific literature created by Armenian linguists over the recent decades, whereas, to his point of view, the development of theoretical issues of Armenian terminology and their implementation in the language of different fields is much more urgent than writing voluminous books on the grammatical order of the language [7; p. 87].

We have made use not only of the concordance, but also of the original work compiled by G. Ter-Mkrtychyan and S. Malkhasyan. This work's translation was done by Bagrat Ulubabyan [17]. It should be mentioned that the Old Armenian edition, namely, the book by G. Ter-Mkrtychyan and S. Malkhasyan, *Ghazaray P'arpec'woy patmut'iwn hayoc' ew tught' arh Vahan Mamikonean*, was published in Tiflis in 1904 [18].

The topicality of the paper first of all lies in the fact that the investigations related to the examination of the vocabulary of any language are always in linguists' center of

attention, and secondly, as far as the studies devoted to the enrichment and improvement of the vocabulary are of particular importance within the scopes of Armenian studies. We have singled out the words included in this article according to the most popular Old Armenian and Contemporary Armenian dictionaries [4, 12, 3, 2, 1, 6, 8, 5, 14, 16].

History of Armenia by Ghazar Parpetsi is one of the masterpieces of the Golden Age of Armenian literature, written at the end of the 5th or the beginning of the 6th century [23]. V. Mamikonyan, who was a distinguished Armenian military and political man, commissioned the work, suggesting continuing Pavstos Buzand and chronicling the events of the beginning of the 4th century through the end of the 5th. In this work, Parpetsi mentions Agathangelos's and Pavstos Buzand's names, briefly overviews their works and evaluates them not without some criticism. Considering Agathangelos's and Pavstos Buzand's books the first and second seminal works of history, he puts his own work third and states that he will continue with it. *History of Armenia* consists of three parts: *episodes* and a *preface*. It begins where Pavstos Buzand left off, i.e. from 387, when Armenia was initially divided between Persia and Byzantium. The first book commences with the information alluding to the division of Armenia between the Byzantine and Sasanian Empires (in 387), describes the invention of the Armenian alphabet and the abolition of the monarchy in the Iranian-dominated Eastern sector (428) to the death of Catholicos Sahak (439). The second book depicts the anti-Iranian Armenian uprising of 450-451 (the battle of Avarayr), led by V. Mamikonyan, while the third book describes another anti-Iranian uprising led by Vardan's nephew, V. Mamikonyan, and is known as the 'Vahaneanc' (481-84) [18].

The key concept underlying the given article is that a lot of Old Armenian words initially did not have term-meanings, having gained them only later, in Contemporary Armenian. These changes happen as in the course of language development numerous words gradually include a new part-of-speech meaning, either by combining old and new part-of-speech meanings or by being deprived of the previous meaning and stabilizing the newly acquired one. Shifts in the lexical meaning of linguistic units cause changes in the morphological and syntactic categories, which bring forth new words with a novel morphological value and function. There are a number of words which, while maintaining their structural integrity over time by passing from Old Armenian into Contemporary, have more than one part-of-speech meanings and function. Thus, some words, due to their semantic structure, can have more than one morphological meaning and are characterized by the feature of part-of-speech polysemy.

Method of Investigation

The analysis in the given article is based on the comparative-contrastive method of investigation of linguistic units, specifically legal words that passed from Old Armenian to Comparative Armenian. Comparative-contrastive investigations of languages are always of great importance as they throw light on various linguistic phenomena. In this case this is done by comparison between Old Armenian and Contemporary Armenian.

Discussions and Results of the Findings

We have investigated the words we have looked up from the concordance of *History of Armenia*. For instance, the word արդարադատութիւն (ardaradatutyun, English: jurisdiction) in Old Armenian denoted արդարութեամբ դատելը, արդար լինելը. In *History of Armenia* there is the following sentence: ...քնալ իսկ չէ արժան արդարադատութեանդ ցասնուլ մեզ (...քն արդարադատութեանը բնավ արժանի չէ զայրանալու մեզ վրա) (page 78).

Thus, this is "the act of judging with justice", whereas later it gained a new meaning. In Contemporary Armenian its first meaning is of legal nature: 1. պետության դատական-դատախոսական գործունեությունը - *the judicial-legal activity of a state*, 2. դատական, դատախոսական մարմինների միությունը - *the unity of legal bodies*. As we can obviously notice, it has become a legal term. But it has also kept its initial meaning and in Contemporary Armenian it means 1. արդարադատ լինելը - *being just*, 2. արդար, իրավացի դատավճիռ, որոշում - *making a right, just decision*. It means, here there is meaning generalization in case of which the semantic structure of a word expands over time to include other meanings; in this case, some words which have a single meaning become polysemantic, while polysemantic words expand their meanings further.

Likewise, the verb դատել - *to judge* initially meant *to ascribe a crime to someone, to consider him guilty, to accuse, to condemn*. In the work of original it is used in the following ways: «դատել առաջին անօրինաց» (page 22) (*դատել նախկին անօրեններին*), «*արժան է ի ձեռք դատելու և անարգանաց*» (page 22) (...ձեր կողմից արժանի է դատվելու և անարգանքի), whereas in Contemporary Armenian it has also got a legal meaning - *to charge someone with a crime in a court of law, to testify in court* - դատաքննել, դատական կարգով քննել մեկի գործը և վճիռ կայացնել. However, the word has also maintained its initial meaning of *judging justly, accusing someone of doing something* – դատապարտել, մեղադրել, պարսպել. In the process of the development of language it has gained a number of other meanings as well. Not only does it mean 1. դատապարտել, պատժի ենթարկել - *to condemn, to punish*, 2. դատը վարել, դատավարություն գլխավորել - *to conduct a trial, to lead a trial*, 3. (սպորտ.) մարզական խաղը կամ մրցումը վարել, խաղի կանոնների պահպանումը հսկել – *conduct a sports game or competition, enforce the rules of the game*, 4. փխր՝ գնահատել, որակել, որոշել - *to evaluate, to qualify, to decide*, 5. դատողություն անել, կշռադատել - *to judge, to weigh your options*, 6. կարծիք կազմել, եզրակացության գալ - *to form an opinion, to arrive at a conclusion*, 7. աշխատել, գործ անել, վաստակել, ձեռք բերել - *to earn, to acquire, to gain*.

Here, there is an obvious case of meaning generalization, the word has enlarged its semantic meaning in such a way that it comprises a number of significations.

Ամբաստանել (ambastanel, English: condemn) - in Old Armenian this word had two main meanings – 1. մեկին յանցանք վերագրել, մեղադր համարել, դատապարտել - *to attribute a crime to someone, to consider him guilty, to condemn* 2. զրպարտել, չարախոսել - *to slander, to squeak*. In *History of Armenia* the author writes - «... յաղագս որոյ ամբաստանեն զբէն նախարարք Հայոց...» (...որի համար քեզ ամբաստանում են հայոց այդ նախարարները (page 23...)).

In Contemporary Armenian dictionaries the first registered meaning of this word is a legal one - 1. մեկի վրա դատարանում որևէ հանցանք բարդել, մեկին մեղադրել - to accuse someone of any crime in court, 2. ցուցմունք տալ դատարանում դատի չենթարկված անձերի մասին՝ իբրև իր հանցակիցների, հանցակցության մեջ մեկին մեղադրել - to testify in court against people who have not been judged in court as his accomplices, to accuse someone. Besides being a legal term, the word has also preserved its original meaning - *մեկին հրապարակալ հանցանք վերագրել* - to publicly impute a crime to someone. Ghazar Parpetsi also used the word «ամբաստանութիւն» - «հասուցին զբանս ամբաստանութեանն առ Վռամ արքայն Պարսից (page 23) ... (...մեղադրանքի խոսքը հասցրին պարսից Վռամ արքային)»: The noun *ամբաստանություն* has the same word-meaning as the verb *ամբաստանել*:

Դատախազ (datakhaz, English: public prosecutor) - In Old Armenian this word meant enemy, opponent - նոխ, հակառակորդ, ամբաստանող, մեղադրող. In *History of Armenia* we come across the following lines - ...*հրաման տայր.... պատասխանի առնել բանից դատախազին* (page 113) (...*հրաման տվեց պատասխանել մեղադրողի/ամբաստանողի խոսքերին*). *Լուա թագաւորն Արեւաց.... ի դատախազն Արտաշեսի* (page 24) (*Պարսից թագաւորը լսեց Արտաշեսին մեղադրողին*).

In Contemporary Armenian it has lost the meaning "enemy" and gained a new one, becoming a legal term with the following meanings: 1. *պետական, պաշտոնական անձր, որ հսկում է օրենքների ճշտորեն կիրառմանը* - a governmental official who supervises the correct application of the law, 2. *պետական մեղադրող դատարանում* - a state prosecutor in court proceedings; here again there is meaning generalization.

Դատախազություն (datakhazutyun, English: prosecutor's office) – Old Armenian - opposition, complaint, *ամբաստանություն, բողոք, հակառակություն* - *առաւել եւս ի դատախազութիւն եղեալ վնասէին նմա (առաւել եւս ամբաստանության մեջ լինելով՝ վնասում էին նրան)*. In Contemporary Armenian it became a legal term, also a word comprising a legal meaning - 1. *օրինականության պահպանման հսկողությունն իրականացնող պետական մարմին* - state body (prosecutor's office) that supervises the maintenance of legality, 2. *դատախազ լինելը* - being a prosecutor, 3. *դատախազների կազմը* - (collective) composition of prosecutors, 4. *դատախազության շէնքը* - the building of the prosecutor's office. Here we have meaning generalization.

Դատապարտել (datapartel, English: condemn) - Old Armenian – 1. պատժի վճիռ կայացնել՝ հանցավոր ճանաչելով՝ պատժել - to sentence, to punish, 2. դատապարտելի համարել, պախարակել, մեղադրել - blame, force, impose, 3. փխբ.՝ ստիպել, հարկադրել - metaph. to compel, to impose. In contemporary Armenian it is used as a term in jurisprudence as *to convict a criminal and enter a guilty verdict, cementing the sentence*.

Դատապարտեալ (datapartel, English: convicted) - in Old Armenian - the past participle of the verb *դատապարտել* – to condemn. Ghazar Parpetsi writes: «Ի դատաստանէ իւրմէ ելցէ դատապարտեալ» (page 85) (...իր դատաստանից ազատվում է դատապարտյալը). In Contemporary Armenian it is both a legal term and has also maintained its original meaning. Usually, in Contemporary Armenian, it is used as a noun meaning 1. a person convicted of any crime and sentenced to some punishment, 2.

archaic: a criminal. As we have mentioned earlier, it has also kept its initial meaning with the part-of-speech meaning of an adjective - (archaic) condemned.

Երաշխաւոր (yerashkhavor, English: guarantor) - in Old Armenian - *someone who is responsible for another person* - որևէ մեկին երաշխավորող՝ մեկի համար պատասխանատու անձ. In Contemporary Armenian it is a legal term with the meaning ուրիշի համար երաշխավորություն ստանձնող անձ - a guarantor for another person. «...նշոք կարէ լինել երաշխաւոր անձին իւրում...» (page 57) ...նշոք չի կարող ինքն իրեն երաշխավոր լինել: Երաշխաւոր լինել (yerashkhavor linel) - Classical Arm. - to be a guarantor.

Երաշխաւորութիւն (yerashkhavorutyun, English: guarantee, sponsorship) - Old Armenian - guarantee - 1. երաշխավոր լինել, երաշխավորելը, երաշխիք.... «Իսկ երանելի երէցն Աբրահամ, երաշխաւորութեամբ հաւատացելոց աշխարհին...եկն ի Հայս».... Իսկ երանելի երէց Աբրահամը երկրի հաւատացյալների երաշխավորությամբ եկավ Հայաստան... (page 106). In Contemporary Armenian the word has the following meanings: 1. Երաշխավորելը - guaranteeing, 2. նույնն է՝ երաշխիք - a guarantee, 3. երաշխավորագիր - a letter of guarantee 4. իրավ.՝ ա) խափանման միջոցներից մեկը, որի համար երաշխավորը պատասխանատու է անձնապէս կամ նյութապէս, բ. պայմանագիր, որով երաշխավորողը պարտավորվում է լրիվ կամ մասնակի չափով պատասխանատվություն կրել երաշխավորյալի ճշտակատարության խախտման դեպքում - legal – **a.** one of the remedies for which the guarantor is personally or materially liable, **b.** a contract by which the guarantor is obliged in full or in part to bear responsibility in case of violation of the guarantee's accuracy.

Երդումն (yerdumn, English: vow) - Old Armenian – 1. երդում, երդվելը, երդում տալը- making a **vow** 2. **նզովք**, որ մարդ իր վրա դնում է, եթե ստի - a **curse** that a person puts on himself in case he tells a lie. – «Եւ որ ոք հեռացեալ յուխտէ երդմանցս այսոցիկ ցուցցի ուխտագանգ...» (Եվ ով որ հեռանում է այս երդումի ուխտից, մատնացույց է արվում որպէս ուխտագանգ). In Contemporary Armenian it is both a - Սովորական կամ հանդիսավոր խոստում՝ որևէ նվիրական բան վկայակոչելով - A common or solemn promise invoking something sacred, and as a legal term - a declaration or assert made in court [24] - հավաստում, հայտարարություն, պնդում, որ արվում է դատարանում. Thus, here again generalization can be observed in the result of which besides the initial general meaning of a vow there was also an addition of a legal term.

Երդուեալ (yerdveal, երդվելով, English: vowing). The verb «Երդուեալ» is the past participle of the verb երդնուլ. «Երդուեալ» means «երդվելով, երդվող, երդված» - vowing, vower, vowed. «Երդուեալ ամենայն բազմութիւն զօրացն ազատաց... հաստատելին զերդումն» (Ազնվականների գործի//գործերի ամբողջ բազմությունը երդվելով հաստատեց այն) (page 61). «Եւ այսպէս երդուեալք... յիւրաքանչիւր վաճառ գնացին հանգչել» (Եվ այսպէս երդվելով՝ յուրաքանչյուրը գնաց իր վանքը հանգստանալու...).

In Contemporary Armenian it has become a fixed form - an adjective which clearly shows that we have a case of conversion here - the Old Armenian past participle has become Contemporary Armenian adjective.

Ժառանգ (zharang, English: heir) – In Old Armenian this word meant *a son, adoptee* – 1. *Ժառանգություն ստացած կամ ստանալու իրավունքն ունեցող անձ*, 2. *լայնաբար՝ ժառանգորդ, ժառանգող, ստացող* 3. *Ժառանգություն*. In Contemporary Armenian the initial meaning of the word did not change, it was maintained; it is the general meaning of *an heir*, 1. *Ժառանգություն ստացած կամ դրա իրավունքն ունեցող անձ* – *a person who has received an inheritance or has the right to it*, 2. *ծնողներին հաջորդող սերունդ, հաջորդներ* – *a generation, succeeding parents, successors*, 3. *գավալ, որդին իր ծնողների համար* – *a child, a son for his parents*, 4. *թագավորի, իշխանի օրինական հաջորդը* – *the legal successor of a king, a prince*, 5. *փիւք. հետագա սերունդ, հետնորդներ* – *metaph. future generation, descendants*, 6. *նախորդների գործը շարունակող սերունդ և դրաներկայացուցիչներից յուրաքանչյուրը* – *a generation continuing the work of the predecessors and each of its representatives*, 7. *նա կամ այն, որ որևէ բանի տեր է դառնում, յուրացնում, ստանում է իբրև ավանդ* – *he or she who becomes the owner of something, appropriates it, receives it as a deposit*, 8. *ծնողներից որևէ մեկին առավելագույն չափով նման* – *metaph. most similar to any of the parents*.

The same is with the word *Ժառանգորդ/zharangord/heir* - Old Armenian – *Ժառանգ, ժառանգող, տէր*, Contemporary Armenian - legal term - *a person who has received an inheritance or is entitled to it, a legal or an adopted son who receives parents' heritage* [10].

Ժառանգակից (zharangakits, English: one of the heirs) - Old Arm. - *each of the heirs receiving the same heritage* - *Ժառանգությունն մասնակից, միևնույն ժառանգությունն ստացողներից յուրաքանչյուր...* Ժառանգակից լինել Քրիստոսի... (28) In Contemporary Armenian it has the same meaning – it has also become fixed as a legal term with the meaning – *համաժառանգ*.

Յանցանք (hantsank, English: crime) - Old Arm. *օրենքի խախտում, օրինազանցություն, պատվիրազանցություն, անիրավություն* - *violation of the law, injustice, sin. etc.* In Contemporary Armenian it is not only just an ordinary word, but also a legal term – 1. *անթույլատրելի՝ դատապարտելի արարք, ոճիր, չարագործություն* – *a reprehensible act, crime, a misdeed*, 2. *մեղք* – *a sin, guiltiness* – «Եւ ի վերայ այդչափ ձերոյ լանցանաց և մահապարտութեան՝ արքայից արքայ առ ձեզ կարի բարերարութիւն արար» (page 97) (Եվ ձեր այդքան հանցանքների ու մահապարտության դիմաց արքայից արքան ձեր նկատմամբ շատ բարերարություն արեց).

Յանցաւոր (hantsavor, English: criminal) – In Old Armenian - 1. *հանցանք գործած կամ գործող, մեղապարտ, մեղավոր, օրինազանց*, 2. *ուրացող, ուխտադրուժ*. «...ի փրկութիւն լանցաւորաց՝ պարգեւա՝ և մեզ հեղուլ զարիւնս մեր ի վերայ խոստովանութեանն այսորիկ...» (page 62)... *Որպէս փրկություն հանցավորների՝ թույլ տուր մեզ մեր արյունը հեղել այս խոստովանության համար*. In Contemporary Armenian it has more meanings – 1. *հանցանք գործող՝ գործած, հանցագործ* – *a person committing a crime, criminal*, 2. *աճ. հանցանք պարունակող* – *adj. containing a crime, qualified as a crime, իբրև հանցանք դրսևորող*, 3. *աճ. անթույլատրելի, դատապարտելի, փաւ-* *adj. inadmissible, reprehensible, bad*, 4. *հանցագործ* – *criminal*, 5. *զանցառու, պարտազանց*

մարդ- delinquent, a delinquent person. In Contemporary Armenian it can be considered a word with legal meaning which is perhaps on the way of becoming a term.

Խնամակալություն (khnamakalutyun, English: guardianship) - In Old Armenian this word had the general meaning of *taking care for someone*. It meant 1. *խնամակալ լինելը, խնամք տանելը, հոգատարություն - taking care of someone, caretaker*, 2. *ձեռնաօգնություն, օգնականություն - favoring, helping*, 3. *կրոն.՝ նախախնամություն - rel.- fate, providence....* «*Չոր ոչ ի տուչութենէ մարդոյ վատահեալ ունէին յանձինս, ալ օգնութեամբ վերին խնամակալութեան*» - (page 111) (Որոնք ոչ թե մարդու կողմից էին վատահիված, այլ վերին խնամակալության). As mentioned, this word also used to have a religious meaning - «*նախախնամություն*» - 1. God's activity as that of a supreme being, God – himself, 2. destiny. Besides preserving its initial meaning in Contemporary Armenian, it has also kept the signification *looking after, taking care of*. In Contemporary Armenian it is a legal term with the following signification - *տասնչորս տարին չլրացած անչափահասների, ինչպես նաև հոգեկան խանգարման հետևանքով դատարանով անգործունակ ճանաչված քաղաքացիների նկատմամբ սահմանված հսկողությունը - control taken over citizens under 14 who have had a psychological illness, as well as the ones recognized by court as incompetent due to mental disorder*.

In the *Contemporary Armenian Explanatory Dictionary* («Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան»՝ ԺՀԼԲԲ) the word is defined in the following way: *Օրենքով որևէ անձի տրված իրավունք, որով նա կառավարում է ունեւոր անչափահասների՝ որդերի և ինքնուրույն ապրել չկարողացող այլ անձնաց զույքն ու հարստությունը և խնամակալում նրանց* [25] - *A right given to a person by law to administer and take care of the property minors, orphans and other people unable to live independently*.

According to E. Aghayan's *Contemporary Armenian Explanatory Dictionary* this word's religious meaning – destiny, fate – is already archaic. Thus, on the one hand here we have meaning generalization with the addition of the legal sense and on the other hand, there is loss of one of the meanings, namely that of religious signification.

Կասկածեալ (kaskatseal, English: suspect) - the one who is suspected of a crime by forensic authorities. The word *կասկածեալ*, which has the meanings *doubted, doubting, by doubting* is the *past participle* form of the verb *կասկածել*. «...*հայելով ի յառաջիկայ իրացն անյայտութիւն՝ կասկածեալ զգուշացաւ...*» (page 55) (Նայելով առաջիկա անհայտ իրադարձություններին՝ կասկածյալը զգուշացավ): In Contemporary Armenian it has become an adjective through conversion (խոսքիմասային փոխանցում) and is registered in Contemporary Armenian dictionaries as a legal term with the meaning of: *դատաքննչական մարմինների կողմից հանցանքի մեջ կասկածվող քաղաքացի - a citizen suspected of a crime by forensic authorities*.

Կողմն (koghmn, English: side) - in Old Armenian it meant 1. *որևէ բանի կողքային տարածությունը կամ ուղղությունը - the side part or direction of something*, 2. *ինչ-որ բանի աջ կամ ձախ կողմը - the right or left side of something*, 3. *որոշ ուղղությամբ ընկած երկիր, գավառ - a country, province lying in some direction*. Gh. Parpetsi writes: «Ի խոնարհ կողմն երկրի ձգտէին...» (Երկրի ստորին կողմն էին ձգտում). In

Contemporary Armenian the word «կողմ», besides having a number of meanings, is also a legal term in the sense *each of the parties in some relationships with each other* - իրավ.՝ դատական որոշ հարաբերությունների մեջ գտնվող անձանցից յուրաքանչյուրը.

The word means 1. որևէ բանի կողքային տարածությունը - *the side part of anything*, 2. եզր, ափ - *edge, shore* 3. ուղղություն - *direction*, 4. որևէ բանի բաղկացուցիչ մաս, տարր - *component part, element of something*, 5. հատկություն, առանձնահատկություն - *feature, characteristic*, 6. կողմնակից, թեր, համախոհ, - *supporter, defect, like-minded* 7. որոշ ուղղությամբ ընկած բնակավայր, երկիր, գավառ - *a settlement lying in a certain direction, a country, a province*, 8. երկրչ.՝ երկրաչափական մակերևույթի (մարմնի) տարածությունը սահմանափակող ուղիղ գծի հատված - *in geometry, a segment of a straight line limiting the space of a geometric surface (body)* 9. իրավ.՝ դատական որոշ հարաբերությունների մեջ գտնվող անձանցից յուրաքանչյուրը - *legal - each of the people involved in some legal relationship*, 10. մարդ կամ մարդկանց խումբ, որ որևէ հանգամանքով պայմանավորված՝ հակադրության մեջ է գտնվում այլ մարդու կամ մարդկանց խմբի հետ - *a person who is in conflict with another person or a group of people under any circumstances*, 11. իրար հետ ազգակցական կապերով կապված մարդկանց խումբ - *a group of people with close kinship, proximity*, 12. մոտ, մոտերքը, դեմ...*near, nearby, opposite*.

It is evident how the semantics of the word has enlarged and included in it a number of other significations. The word has become polysemantic. The word has also gained a legal signification, as is mentioned above.

Հպատակություն (hpatakutyun, English: obedience) – 1. հպատակ լինելը, հնազանդություն, հիւրություն, 2. սրտանց ծառայելը. «...ի հպատակութեան կացուցանեն»... (page 28) (... հպատակված են...). In Contemporary Armenian not only does it possess the meanings 1. *հպատակ լինելը, հպատակի դրությունը - being a subject, the state of being a subject* 2. *հնազանդություն - obedience, docility*, 3. որևէ պետության հպատակ լինելը (տիրված երկրի մասին) - *being a subject of any state (about a conquered country)*, 4. *քաղաքացիություն - citizenship*, but it also has got a legal meaning - իրավ.՝ քաղաքացու պատկանելությունը որևէ ֆեոդալական կամ բուրժուական տերության մշտական բնակչության - *a citizen's permanent affiliation to any feudal or bourgeois state*.

Մեղադրեալ (meghadreal, English: culprit) - legal. This verb is the past participle of the verb «մեղադրել» and means *մեղադրելով, մեղադրած, մեղադրող - "blaming", "blamed", "by blaming"*. «Նա մեղադրեալ լիցի...» (page 50), (Նա կմեղադրվի...). In Contemporary Armenian dictionaries it is registered as a noun with the meaning *այն անձը, որի մասին իբրև մեղավորի՝ դատի տալու որոշում է կայացվել - The person about whom a decision has been made to prosecute as guilty*.

Conclusion

As is evident, the legal branch of the Armenian lexical stock is of great significance not only for the legal system but also for the Armenian language as a whole. The influence of Old Armenian on Contemporary Armenian legal terminology is obvious, and the preservation of these words and terms in their legal context is crucial.

The study of this vocabulary layer is essential for understanding the historical development of Armenian legal terminology and the impact of Grabar on Contemporary Armenian. The synchronic and diachronic analysis of this vocabulary provides insight into the evolution of the Armenian language legal vocabulary layer.

Moreover, the legal branch of the Armenian lexical stock is essential for legal professionals and scholars who need to navigate the Armenian legal system. The knowledge of this vocabulary layer is necessary to comprehend legal documents, court proceedings and other legal materials. It is also essential for legal professionals and scholars who deal with the Armenian legal system.

Հոդվածը տպագրվում է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության կողմից **Ֆինանսավորման երաշխավորված թեմայի** («Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամ (21T-6B030) շրջանակում:

Թեման է՝ «Գրաբարը որպես արդի արևելահայերենի բառապաշարի հարստացման և տերմինաշինության աղբյուր»:

The article is published within the framework of the guaranteed funded research theme **by the RA Ministry of Education, Science, Culture and Sports** ("Yerevan State University" Foundation (21T-6B030)

The theme is "Old Armenian as a source of vocabulary enrichment and terminology of Contemporary Eastern Armenian".

References

1. Աղայան Է., Արդի հայերենի բացատրական բառարան, Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1976:
2. Աճառյան Հ., Հայերեն արմատական բառարան (ՀԱԲ), Երևան, Երևանի համալսարանի հրատ., 1926:
3. Առձեռն բառարան հայկազնեան լեզուի, Վենետիկ, Սուրբ Ղազար, 1865:
4. Ալետիքեան Գ., Սիրմելեան Հ., Ալգերեան Մ., Նոր հայկազեան բառարան (ՆՀԲ), հ. 1, Երևան, 1979, հ. 2, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1981:
5. Բարսեղյան Հ., Հայերեն ուղղագրական-ուղղախոսական-տերմինաբանական բառարան, Երևան, «Լույս» հրատ., 1973:
6. Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան, Երևան, ՀՀ ԳԱ հրատ., 1969, 1972, 1974, 1980:
7. Իշխանյան Ռ., Հայերենի տերմինաշինության հարցեր, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, 7, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1969:
8. Խաչատրյան Լ., Գրաբարի բացատրական բառարան. ձևաբանորեն տարարժեք բառեր, Երևան, Զանգակ-97, 2003:
9. Կարապետյան Ս., Գրաբարյան փոխառությունների դերը արդի հայերենի տերմինակերտման մեջ, Երևան, 2022: <https://banber.eiu.am/index.php/banber/article/view/191/215>
10. Կոբեղյան Ա., Իրավաբանական համառոտ բացատրական բառարան, Վանաձոր, Արմինֆո, 2005:
11. Հայկական համաբարբառ 6, հ. 1, Երևան, 1975, հ. 2, Երևան, 1978, հ. 3, Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1978:
12. Ղազարյան Ռ., Գրաբարի բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2000:
13. Ղազարյան Ս., Հայոց գրական լեզվի պատմություն, հ. II, Երևան, Հայպետհրատ, 1961:
14. Մալխասեանց Ս., Հայերէն բացատրական բառարան (ՀԲԲ), Երևան, Հայկական ՍՍՌ պետհրատ., 1944:
15. Զահուկյան Գ., Աղայան Է., Առաքելյան Վ., Քոսյան Վ., Հայոց լեզու, I մաս, Ա պրակ (Ներածություն, հնչյունաբանություն, բառագիտություն, դարձվածաբանություն), Երևան, «Լույս» հրատ., 1980:
16. Զահուկյան Գ., Հայերեն ստուգաբանական բառարան, Երևան, «Ասողիկ» հրատ., 2010:
17. Փարպեցի Ղ., Հայոց պատմություն, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1982:

18. https://archive.org/stream/GhazarParbetsisHistoryOfTheArmenians/Ghazar_djvu.txt
19. Glossary of Legal Terms- <https://www.uscourts.gov/glossary>
20. Glossary of Legal Terms http://jec.unm.edu/manuals-resources/glossary-of-legal-terms?fbclid=IwAR1CPwmdFJBnNcVEwW2FQ61Izz9R7Zgt6o2_jl08jYop5mkupcJ9-sm25eo
21. Legal Words and Definitions https://owjn.org/understand-legal-words/?fbclid=IwAR1hgdLkafhJD8M_7YG1SpBpl9jzmRqUj0L9VIWA8F985hxwqGm5cXYuRao
22. Northern Illinois University Legal Dictionaries <https://libguides.niu.edu/c.php?g=425200&p=4856514&fbclid=IwAR0w4>
23. Sophebooks- <https://sophebooks.com/products/ghazar-parpaci-history-of-the-armenians-volume-1>
24. The Free dictionary <https://www.thefreedictionary.com/vow>
25. <http://www.nayiri.com/imagedDictionaryBrowser.jsp?dictionaryId=29&dt=HYHY&query=%D5%AD%D5%B6%D5%A1%D5%B4%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%AC%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%B8%D6%82%D5%B6>

The article has been submitted for publication: 03.03.2023

Հոդվածը ներկայացվել է տպագրության. 03.03.2023

Статья представлена к публикации: 03.03.2023

The article is sent for review: 14.03.2023

Հոդվածն ուղարկվել է գրախոսության. 14.03.2023

Статья отправлена на рецензию: 14.03.2023

The article is accepted for publication: 27.03.2023

Հոդվածն ընդունվել է տպագրության. 27.03.2023

Статья принята к печати: 27.03.2023